

Kommunene i Nordland

Innspill til kommunenes klima- og energiplanlegging

For å redusere klimautslipp skal kommunene lage klima- og energiplaner i tråd med [Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene](#). Se også Miljøverndepartementets pressemelding [Krav om klimaplanleggjing i kommunane - regjeringen.no](#) datert 11.09.2009.

Fylkesmannen beklager at dette innspillet kommer så vidt sent, og håper likevel at dette brevet kan være til veiledning generelt og gjøre kommunene oppmerksom på mulige virkemidler for håndtering av klimautslipp innen landbrukssektoren spesielt.

Ved arbeidet med planen bør kommunene produsere faktisk kunnskap om de enkelte kilder til klimautslipp i kommunen. Aktuelle tiltak for utslippskutt skal kunne realiseres og de må følges opp i annen planlegging og forvaltning i kommunene; handlingsplan, økonomiplan og realbehandles i kommunens årlige budsjettbehandling. For en eventuell senere prioritering mellom tiltak bør både tiltakenes kostnad og effekt framgå av planen, og det bør identifiseres indikatorer for evaluering av det enkelte tiltak.

Miljøfaglige innspill

Langsiktig arealplanlegging er det enkeltområdet hvor kommunen selv har de største påvirkningsmulighetene og det området som både direkte og indirekte kan bidra i størst grad til reduserte klimagassutslipp og redusert energibruk i kommunen, foruten utslippskutt ved prosessindustri og lignende der dette er aktuelt.

En arealplanlegging basert på rikspolitiske retningslinjer [T-5/93 Areal- og transportplanlegging - regjeringen.no](#) og [Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene](#) vil trolig være kommunens viktigste innfallsvinkel i arbeidet med å redusere klimagassutslipp og energibruk i kommunen. For et best mulig grunnlag i vurderingen av konsekvensene av arealplanleggingen, bør det både innen oversiktsplanleggingen og detaljplanleggingen, settes krav om at det utarbeides CO₂-regnskap som del av konsekvensutredningen. Slike regnskap bør vise klimagassutslippene både knyttet til anleggsfase, bygningskonstruksjoner og materialer, transport og bruk.

Areal- og transportplanlegging bør ses i sammenheng med utviklingen av kollektivtransport.

Landbruksfaglig innspill

En vesentlig del av klimautslippene i Nordland har sitt opphav i aktiviteter knytta til landbruksnæringa. Til kommunens klima- og energiplan er det derfor av stor betydning at kommunen produserer konkret kunnskap om de faktiske klimautslippene og om hvordan disse utslippene skal reduseres ved den enkelte utslippskilden. St.meld. nr. 39 (2008-2009) [Klimautfordringene - landbruket en del av løsningen](#) legges til grunn for arbeidet med landbruksdelen av klima- og energiplanen.

Begrensning av utslipp av metan- og lystgass:

På landsbasis har omtrent halve utslippet av lystgass sitt utspring i gjødselhåndtering på det enkelte gårdsbruk. Tall for disse utslippene er svært usikre grunnet manglende kunnskap om hvordan forskjellige jordtyper, fuktighet, temperatur (frost), pH virker inn, foruten tidspunkt og valg av teknologi for nedmolding og øvrige rutiner ved gjødsling. Utslippene må uansett anses som betydelige.

Spredning av gjødselvarer har en positiv effekt for tilvekst på innmark i vekstsesongen. Utenfor vekstsesong eller ved for mye gjødsel pr. arealenhet, tas ikke næringsstoffene opp av vegetasjonen, gjødsla vil avgi lystgass eller vaskes ut og gi næringsopphopning i vann og vassdrag. Innenfor vekstsesong kan nedmolding bidra til å binde næringsstoffene noe.

Til kommunens klima- og energiplan bør gjødselhåndtering behandles. Mulighetene og forutsetningene for å realisere et felles biogassanlegg bør gjøres best mulig rede for. I påvente av et eventuelt biogassanlegg bør kommunen fremskaffe kunnskap om gjødselhåndteringa ved det enkelte gårdsbruk. Tiltak som kan vurderes:

- kontrollere at foretak har en gjødselplan og at denne blir fulgt
- innskrenke tidsperioden og arealkravene for lovlig spredning av husdyrgjødsel ved å fastsett lokal forskrift i henhold til FOR 2003-07-04 nr 951 : [Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav](#)
- innskjerpe praktiseringen av dispensasjonsadgangen til å spre husdyrgjødsel utenfor den tillatte perioden
- gjennomgå og vurdere forholdene for gjødsellagring ved det enkelte bruk.

Flere kommuner i Nordland har vedtatt lokal forskrift for spredning av husdyrgjødsel hvor tidsperioden på høsten for spredning uten nedmolding er utvidet på høsten til tidspunkt etter vekstsesongens slutt. Spredning av husdyrgjødsel etter vekstsesongens slutt vil bl.a. kunne medføre utslipp av lystgass. På bakgrunn av ny kunnskap om gjødselhåndtering og lystgassutslipp bør disse kommunene endre sine vedtak om lokal forskrift.

Forsvarlig gjødselhåndtering forutsetter gode gjødseldeponier. Krav til lagring er gitt ved gjødselvareforskriften FOR 2003-07-04 nr 951: [Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav](#), som er gitt med hjemmel i LOV-1981-03-13-6 [Lov om vern mot forurensninger og om avfall \(Forurensningsloven\)](#). I forskriftens § 20 1. ledd står det: "Lager for husdyrgjødsel skal ha tilstrekkelig kapasitet slik at gjødsla lagres fram til spredning i den tillatte perioden. Lageret må i tillegg ha kapasitet til å oppbevare eventuell gjødsel som måtte ligge igjen i lageret etter siste utkjøring. Lagerkapasiteten skal være minimum 8 måneders produksjon".

Kommunenes vurdering kan ses i lys av tilgjengelige virkemidler:

- Kommunen som forurensningsmyndighet kan pålegge utbedringer av gjødsellager dersom kapasiteten er for liten, med hjemmel i forurensningsloven § 37.
- Forurensningsmyndigheten kan også fatte vedtak om tvangsmulkt til staten, knytta til gjennomføringen, med hjemmel i [forurensningsloven](#) § 73.

Transport, eiendomsstruktur og lokal matvareproduksjon m.m

Intertransporten i landbruket bør begrenses så langt råd er. Dette spørsmålet kan også behandles i kommunens klima- og energiplan. Et aktuelt tiltak kan være:

- å minimering av intertransport i landbruket ved å tilstrebe og prioritere en klimaeffektiv eiendomsstruktur ved kommunens behandling av saker som vedgår bruksstruktur og arealdisponering, slik som fradelingssaker, konsesjons- og bo- og drivepliktsaker samt kommuneplanens arealdel.

Kommunens klima- og energiplan kan også behandle mulige tiltak for å fremme lokal produksjon og omsetting av mat- og råvarer, tiltak som kan følges opp i kommunens øvrige kommune- økonomi- og handlingsplaner samt den årlige budsjettbehandling.

Et aktuelt tiltak for å øke lageret av bundet karbon kan være å etterstrebe bruk av trevirke i bygningsmasse ved alle nybygg og restaureringer.

Forvaltning av myrareal

13 % av utslippene av lystgass på landsbasis antas å skyldes kultivering av myr. Når myr dreneres kommer det luft ned til myras lager av organisk materiale. I møte med luftas oksygen omdannes dette organiske materialet til CO₂ og lystgass. Myr som dreneres avgir på samme tid mindre metan. Forholdet mellom økt utslipp av lystgass og minsket utslipp av metangass er ulik for forskjellige myrtyper. Forskning har til nå ikke produsert tilstrekkelig med kunnskap om emnet. Et mulig forbud mot nydyrking av myr er for tiden til utredning.

Eventuell nydyrking av myr bør vurderes i forhold til hva som er klimafaglig forsvarlig. Også når formålet med dreneringen av myr er utbygging av boliger, næringsareal og samferdselsformål eller annet, vil dreneringa føre til utslipp av klimagasser. Ved all drenering av myr bør beregnet økning i utslipp synliggjøres for tiltakets vurdering.

Ved kommunens klima- og energiplan kan kommunen legge føringer for forvaltningen av myrareal i senere kommuneplaner. Restituering av drenerte myrareal som ikke lenger dyrkes, er et mulig klimatiltak.

Jordbruket i Nordland er sårbart for klimaendringer

Ifølge [Klimatilpasningsutvalgets](#) foreløpige rapporter vil en global temperaturøkning på 2 grader de neste 100 år gi et varmere klima i Norge. Antall vekstdøgn vil øke med 2 mnd i indre deler av fylket og 1 mnd i ytre strøk. Samtidig vil økt nedbør på høsten og sensommeren skape utfordringer for mekanisk drift av areal, utvikling av egnede frøsorter med mer. Ved produksjonen av klima- og energiplan bør kommunene skaffe en oversikt over hvilke landbruksarealer, gårdsbruk og strukturer i landbruksnæringa som kan være særlig utsatt for slike endringer. Sårbarhet ved klimaendringer kan ses i sammenheng med forutsetninger for øvrige næringer, bosetting og bolyst samt vilkårene for naturmangfold og kulturlandskap.

Med hilsen

Hanne Østerdal (e.f.)
landbruksdirektør

John Kosmo
seksjonsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Saksbehandler landbruk: Øystein Lynum, oly@fmno.no, 75531861
Saksbehandler miljø: Sten D. Bruaas, sbr@fmno.no, 75531553

⋮

⋮

⋮